

Πράξη «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ, στους Αξονες Προτεραιότητας 1,2,3, -Οριζόντια Πράξη»,

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ- ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ- Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Δρ. Χαρά Κοσεγιάν

Οκτώβρης 2011

Τίτλος: « Διερεύνηση της επιλογής από τον Ευριπίδη της συγκεκριμένης εκδοχής του μύθου της Ελένης»

- **Συμβατότητα με το νέο ΠΣ:** Το συγκεκριμένο σενάριο ως *ανάλυση παράστασης* είναι συμβατό με τη φιλοσοφία, τους στόχους, τη διδακτική μεθοδολογία, τις μεθόδους αξιολόγησης του νέου ΠΣ. Είναι μαθητοκεντρικό, αναπτυγμένο με βάση το συνδυαστικό μοντέλο διαδικασίας και περιεχομένων, θέτοντας τα πάντα υπό διερεύνηση και συνεχή διαπραγμάτευση. Το σενάριο αναπτύσσεται με τεχνικές εργασίας που αξιοποιούν την κινηματογραφικότητα και τα κόμικς, την απεικόνιση, τη μίμηση και τη σκηνική παρουσία, ενώ οι μαθητές ωθούνται να εργάζονται σε ομάδες.
- **Μέθοδος ανάλυσης του κειμένου:** η αρχαία τραγωδία κατεξοχήν υβριδικό κείμενο, συνδυάζει μίμηση και αφήγηση: ανάλογη η ερμηνεία και η ανάλυση του κειμένου: ταυτόχρονη συνεξέταση των κωδίκων της μίμησης και της αφήγησης, της σκηνικής παρουσίας και του νοήματος.
- **Μέθοδος διδασκαλίας:** Συνδυασμός διαδικασίας και περιεχομένου με χρήση ελεύθερου διαλόγου, καταιγισμού ιδεών, φθίνουσας καθοδήγησης. Υιοθετούνται ομαδοσυνεργατικές τεχνικές προκειμένου να εκπαιδύσουμε τους μαθητές να γίνουν θεατές παραστάσεων αρχαίου δράματος
- **Προτεινόμενη διάρκεια:** 3 διδακτικές ώρες μετά την παρουσίαση των επιμέρους ενοτήτων .

ΣΤΟΧΟΙ του διδακτικού σεναρίου:

οι μαθητές επιδιώκεται:

- Μέσα από την ολιστική θεώρηση του προλόγου να συνειδητοποιήσουν μερικά από τα βασικότερα μοτίβα της συγκεκριμένης τραγωδίας: το ρόλο και τη λειτουργία της Ελένης, τη διαφορά του είναι και του φαίνεσθαι, τις συνέπειες και τη ματαιότητα του πολέμου
- Να αντιληφθούν ότι η μορφή της Ελένης είναι αντιφατική στην αρχαία γραμματολογία
- Να συναισθανθούν την τραγικότητα της ίδιας της κεντρικής ηρωίδας, γεγονός που την ανύψωσε σε *persona grata* τόσο της ελληνικής, αρχαίας και σύγχρονης, όσο και της παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής

- Να κατανοήσουν τις διαφορές της δραματικής ποίησης από τα άλλα είδη του λόγου, τις ιδιαιτερότητες του θεατρικού έργου, τις δυνατότητες διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών και παραστάσεων του ίδιου έργου.
- να έρθουν σε επαφή με πολυτροπικά κείμενα εμπνευσμένα από την αρχαία τραγωδία, τα οποία να μπορούν να παρατηρούν και να ερμηνεύουν αντιλαμβανόμενοι την πολυσημία, τη διαφορά της εστίασης, την «πολυγλωσσία» τους...
- Να τοποθετήσουν το έργο στο ιστορικοκοινωνικό χωρόχρονο, αντιλαμβανόμενοι ότι η τέχνη δεν υφίσταται ερήμην των συνθηκών αλλά και ότι ο αρχαίος τουλάχιστον συγγραφέας αισθάνεται την υποχρέωση να επέμβει στις συνθήκες της εποχής.

Προετοιμασία του σεναρίου

- Κατά τη διδασκαλία του προλόγου έχουμε αξιοποιήσει στο έπακρο το υλικό του σχολικού βιβλίου. Από τις ενότητες «ας γίνουμε θεατές» και «ας εμβαθύνουμε» έχουμε ζητήσει από τους μαθητές να προσέξουν στην παράθεση φωτογραφικού υλικού τις εστιασμένες φωτογραφίες και να απαντήσουν σε ερωτήσεις. Λόγου χάρη, προσέχουμε ιδιαίτερα την 1^η εικόνα της σελ. 13 αλλά και το πρόσωπο του ηθοποιού Ν. Τζόγια στη σ. 19 και ρωτάμε: *«πού εστίασε ο φωτογράφος και γιατί;»* , *«τι ήθελε να απαντατίσει;»*, *«γιατί είναι πανοραμικό το πλάνο του Γ. Λαζάνη; Ποια η διαφορά του από το εστιασμένο της διπλανής φωτογραφίας;»*

Στην πορεία διαπραγμάτευσης του νέου: 1^η

διδασκτική ώρα

- Διδακτικό υλικό:
- 1 Προβάλλουμε στους μαθητές τον πρόλογο από την παράσταση *Ευριπίδη Ελένη* του Σπύρου Ευαγγελάτου. Πρωταγωνίστρια είναι η ηθοποιός Λήδα Τασοπούλου.
- Ο ημερήσιος τύπος ασχολείται με την παράσταση: δίνουμε το άρθρο στους μαθητές: Η «Ελένη» του «είναι» και του «φαίνεσθαι», το ΒΗΜΑ, 18/07/1999

Παράλληλα κείμενα:

- α. κείμενα σύγχρονων συγγραφέων που έχουν θέμα τους την Ελένη: αποσπάσματα από την «Ελένη» Γ. Σεφέρη, σελ. 37 «Η Ελένη», Γ. Ρίτσου (σελ. 37 σχολ. Βιβλίου), «Ελένη» Τ. Σινόπουλου (σελ. 137)
- Β. κείμενα αρχαίων συγγραφέων που έχουν θέμα τους την Ελένη: γίνεται ανάκληση της προηγούμενης γνώσης από την Ιλιάδα και Οδύσσεια του Ομήρου: «πώς περιγράφεται η Ελένη σε αυτόν;»
- Ηρόδοτος: β' εκδοχή
- Ευριπίδης : Εκάβη, Ανδρομάχη , Ορέστης, Ιφιγένεια εν Αυλίδι, Εν Ταύροις, Τρωάδες (α' εκδ)# Ηλέκτρα (β' εκδ.)
- Γοργίας: Ελένης Εγκώμιον (ανθολόγιο Φιλοσοφικών κειμένων)
- Ισοκράτης
- Αισχύλου Αγαμέμνων

2^η και 3^η διδακτική ώρα (δυο συνεχόμενες ώρες)

- Εγρήγορση (15΄): το άρθρο της εφημερίδας για την παράσταση του Σ. Ευαγγελάτου.
- Ποια η άποψη του σκηνοθέτη για την Ελένη; Πού εστιάζει τις δυσκολίες του; Ποιες θεωρεί αρετές του έργου;
- Κάνει λόγο για «Δυσχέρεια και γοητεία». Από όσα έχετε δει ως τώρα στον πρόλογο μπορείτε να κατανοήσετε τη φράση του σκηνοθέτη;
- Ποια η γνώμη της πρωταγωνίστριας; Ποιες οι δυσκολίες της ; πώς χαρακτηρίζει την ηρωίδα που κλήθηκε να ενσαρκώσει;

Εργασία σε ομάδες/ αποστολές

- Αποστολή της 1^{ης} ομάδας: Ονομάζετε « κριτικοί εικόνες»: Ξαναβλέπετε το αποσπ. από την παράσταση του Ευαγγελάτου αλλά **χωρίς ήχο**. καλείστε:
- α. να διαμορφώσετε και να παρουσιάσετε στην τάξη την άποψή σας για τον τόπο, το χρόνο, τα βασικά πρόσωπα της δράσης, όπως μπορείτε να τα εικάσετε από τη βουβή παράσταση που παρακολουθείτε. (Υπενθύμιση: Την προηγούμενη ώρα είχαν δει το αποσπ. με ήχο. Ο στόχος για το «χωρίς ήχο» είναι να πετύχουν οι μαθητές να αυξήσουν την παρατηρητικότητά τους: να χρησιμοποιήσουν στο έπακρο τα μάτια τους)
- β. να παρατηρήσετε τις μορφές και τις εκφράσεις των προσώπων και να προσπαθήσετε να τις ταυτίσετε με συγκεκριμένες σκηνές του προλόγου. Αιτιολογείστε την απάντησή σας. Πού επικεντρώνει η κάμερα και γιατί;
- Γ. συγκρίνοντας τις φωτογραφίες ακόμα και από την παράσταση με σκηνές από την ζωντανή παράσταση τι παρατηρείτε; Υπάρχει και η ματιά του φωτογράφου που παρεμβάλλεται;
- Δ. πώς επιδρά το χρώμα ή ο φωτισμός στη διαμόρφωση της ατμόσφαιρας;
- Ε. με ποιους τρόπους αποδίδονται οι σκέψεις των προσώπων; Η άποψη σας για την υποκριτική: χρήση των εκφραστικών μέσων των ηθοποιών, δηλαδή χειρονομίες, εκφράσεις του προσώπου, κίνηση του σώματος, τόνος, ένταση χροιά της φωνής-κίνηση στο χώρο
- Στ: ποια η διαφορά του κοντινού πλάνου από το μακρινό; Ποια του πανοραμικού από την εστίαση;
- Ζ. κάντε την καταγραφή των επιμέρους:
- Σκηνογραφία (περιγραφή της κατασκευής, όγκοι, σχήματα, χρώματα, διάταξη στο χώρο)
- Κοστούμια (σχέδια, υλικά, χρώματα)

- Αποστολή της 2^{ης} ομάδας: Είστε «φιλόλογοι». Το ενδιαφέρον σας εστιάζεται στα κείμενα. Αναρωτηθείτε και παρουσιάστε στην ολομέλεια:
- Κατατάξτε τα κείμενα ως προς την επιλογή του μύθου της Ελένης. Μπορείτε να τα δείτε και χρονολογικά και ειδολογικά; Πού εντάσσονται τα περισσότερα; Γιατί είναι τόσο αντιφατικά μεταξύ τους;
- Η σύγχρονη εκδοχή ποιο μύθο επιλέγει να προβάλλει; Γιατί άραγε;
- Γιατί ο Ευριπίδης επέλεξε τη συγκεκριμένη στιγμή αυτή την εκδοχή του μύθου της Ελένης; (Η απάντηση να δοθεί αφού ληφθεί υπόψη το ιστορικό πλαίσιο όπως παρουσιάζεται στη σ. 5 του σχολικού βιβλίου)
- Χαρακτηρίστε την Ελένη: πώς νοιώθει ως ομηρική ηρωίδα, πώς σε αυτή την τραγωδία;

- Αποστολή της 3^{ης} ομάδας: Είστε «σκηνοθέτες και ηθοποιοί». Εκτός από την παράσταση του Σ. Ευαγγελάτου του 1999 η συγκεκριμένη ομάδα προτείνεται να δει και απόσπασμα παράστασης από το ΚΘΒΕ:
- <http://www.youtube.com/watch?v=bpybxhHYx90&feature=related>
- αλλά και σκηνή από χορό
- <http://www.youtube.com/watch?v=VYBtQ7kz6XI&feature=related>
- Μετά από αυτό καλείστε να αναπαραστήσετε την Ελένη με δύο τρόπους: α. την ώρα που μονολογεί στο δραματικό πρόλογο του Ευριπίδη, και β. την ώρα που είναι με τον άντρα της στο παλάτι του Πρίαμου. Σας δίνουμε την οδηγία: θα το κάνετε μιμητικά, χωρίς λόγια...(με έμφαση στην κίνηση του σώματος και στην έκφραση του προσώπου)

- Αποστολή της 4^{ης} ομάδας: Είστε «συγγραφείς».
Δείτε ένα ακόμα απόσπ. στο οποίο μιλούν οι Διόσκουροι και προφητεύουν τη ζωή της Ελένης.
- Στη συνέχεια, σας προτρέπουμε να γράψετε δύο κείμενα: α. ένα μονόλογο που απευθύνει η Ελένη στον καθρέφτη της, ενώ βρίσκεται στα δώματα της Τροίας,
- β. ένα μονόλογο που ακούγεται να λει η Ελένη μετά την προφητεία των Διόσκουρων, στο τέλος της τραγωδίας: στην ουσία συνεχίζετε την τραγωδία, της δίνετε άλλο τέλος...

- Την επόμενη διδακτική ώρα οι μαθητές παρουσιάζουν τις εργασίες της ομάδας τους στην ολομέλεια και δέχονται ανατροφοδότηση: απαντούν σε ερωτήσεις, ανταλλάσσουν σχόλια, συνδιαμορφώνουν με όλη την τάξη άποψη για όλα τα θέματα.
- Έχουν 20' μετά για να ξαναγράψουν τα κείμενά τους έχοντας λάβει υπόψη τους τα σχόλια που τους έγιναν. Εκείνη την ώρα η 3^η και η 4^η ομάδα δουλεύουν μαζί. Η 3^η ομάδα θα παρουσιάσει τα κείμενα που έγραψε η 4^η , αφού έχει ήδη εκπαιδευτεί από την προηγούμενη ώρα στην έκφραση και τις μιμήσεις.
- Τα κείμενα ολοκληρωμένα κατατίθενται στο portfolio των μαθητών.
- Για τη δραματοποίηση αφιερώνουμε τα 5' του διδακτικού σεναρίου...

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ